

Wet Versterking Decentrale Rekenkamers

Kamerstuk 35 298

PSP'92
Ramon Barends

Januari 2020



**Verzendlijst**

- De Vaste Commissies voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en voor Financiën in de Eerste en Tweede Kamer
- De Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en Financiën
- De Colleges van GS en de Staten van de 12 provincies
- De Colleges van B&W en de Raden van de 15 grootste steden in Nederland
- De Algemene Rekenkamer
- De Rekenkamers van de provincies en de 15 grootste gemeenten in Nederland
- De Directies van IPO en VNG

PSP'92 is een politieke groepering die er voor gekozen heeft om niet door verkiezingsdeelname haar geluid te laten klinken, maar door het opstellen van visienotities en onderzoeken. Kerndoelen van de PSP'92 zijn verbinden en participatie bevorderen. In onze ideale wereld heerst vrede en heeft iedereen de ruimte en de middelen van bestaan die hij nodig heeft.

Deze notitie gaat over het wetsvoorstel Versterking decentrale rekenkamer.



Inleiding

De PSP'92 is een politieke groepering die zich bezig houdt met het doen van onderzoek en met het schrijven van notities – soms visionair, soms praktisch. Dit doen wij vanuit onze partij-ideologie, maar ook vanuit het algemeen belang. Juist doordat wij niet deelnemen aan verkiezingen kunnen wij ons focussen op inhoud en zijn wij niet uit op de kiezersgunst.

Deze notitie gaat over zo'n onderwerp waar je de gemiddelde kiezer niet mee bereikt: de decentrale rekenkamer. Het is een goede zaak dat het Ministerie van BZK naar dit onderwerp gekeken heeft. Wij hebben in onze praktijkervaring ook zaken gezien die wij betreunden, zoals bezuinigingen op de Rekenkamer omdat de rapporten het College niet bevielen of een gemeente die letterlijk in haar raadsbesluit toegeeft als gedragslijn een slapende Rekenkamercommissie te hebben.

We gaan in op het Wetsvoorstel 'Versterking decentrale rekenkamers', zoals ingediend op 4 oktober 2019¹, en doen aan het slot enkele aanbevelingen.

Doel van het wetsvoorstel

De PSP'92 onderschrijft het doel van het wetsvoorstel. Het is een merkwaardige weeffout die de Tweede Kamer heeft gemaakt door een amendement² in te passen waardoor naast de Rekenkamer ook een Rekenkamercommissie mogelijk werd. Hierdoor is geen uniform kader geschapen voor deze taak. Ook is hier een legale maas in de dualiseringswetgeving ontstaan. Gemeenten kunnen een uiterst minimale invulling geven voorde show omdat het moet. De gemeenten die (nog) niet (zijn) overgingen tot een actieve Rekenkamerfunctie zijn kennelijk niet te bewegen of te verleiden tot het instellen van die democratische controlefunctie.

Deze democratische controlefunctie is steeds belangrijker geworden; zeker na de transitie op sociaal domein per 1 januari 2015. Per 1 januari 2021 komt daar een transitie op fysiek domein bij: de Omgevingswet.

Het is een goede zaak dat het kabinet voorstelt om geen raadsleden of fractievolgers toe te laten tot een Rekenkamer en daarmee de ontsnappingsroute afschaffen. Raadsleden kunnen zeer betrokken blijven bij het onderzoekswerk, maar het niet meer zelf doen. Betrokkenheid kan door een Auditcommissie in te stellen die in nauw contact staat met de Rekenkamer. Verder kunnen de jaarverslagen en de onderzoeksplannen, alsmede de startnotities voor het onderzoek besproken worden in de Raad(scommissie).

Rekenkameronderzoek is een essentieel instrument van de raad om de democratische verantwoording van het bestuur vorm te geven. Rekenkameronderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur biedt het bestuur en raadsleden in het bijzonder, de mogelijkheid om te leren van het verleden, inzicht te verkrijgen in geleverde prestaties van het gemeentebestuur en de besteding van belastinggeld. Gemeenteraden hebben de verantwoordelijkheid om deze wettelijke taak van rekenkamers mogelijk te maken, door een actieve rekenkamer in te stellen en deze voldoende toe te rusten.

Passage uit de Kamerbrief van 29 januari 2019, kamerstuk 35000-VII, nr. 86.

¹ Kamerstuk 35298, nr. 1

² Amendement-De Cloe (PvdA) c.s.



Provinciaal toezicht en kennisbundeling

Om te voorkomen dat er toch gemeenten blijven met slapende of snurkende Rekenkamers kan het waardevol zijn om de Rekenkamers of de Burgemeesters te verplichten de Jaarverslagen van de Rekenkamer aan de Commissaris van de Koning te sturen. De Raad voor het openbaar bestuur stelt weliswaar dat de Burgemeester verantwoordelijk is voor de democratische instituties³, maar als de Burgemeester een raadsbesluit om de Rekenkamerfunctie slapend uit te voeren tegen de Wet vindt gaan kan hij deze voordragen ter vernietiging bij de Kroon. Als dat niet gebeurt zegt dat genoeg.

Sowieso is het waardevol om de lokale Rekenkamerrapporten te delen met de Provincie. Zij zijn bij uitstek de faciliteerder en kennisdeler op de provinciale, regionale en lokale bestuurslaag.

Een enkele slotopmerking

In het wetsvoorstel staat dat de Rekenkamer direct zelf voorstellen kan en mag doen aan het College en Volksvertegenwoordiging. Hier hoeft dus geen voorzitter, collegelid of volksvertegenwoordiger aan te pas te komen.

De trend om meer regionaal samen te werken heeft tot gevolg dat er meer beleid wordt gevormd in regionale gemeenschappelijke regelingen. De PSP'92 is overtuigd voorstander van regionale samenwerking, maar we willen natuurlijk dat die beleidswerkzaamheden onderworpen kunnen worden aan Rekenkameronderzoek. We steunen de gedachte van de NVVR om een Rekenkamer aan te wijzen als primaire Rekenkamerfunctie voor een regeling⁴.

³ Position paper Rob voor rondetafelgesprek TK 9 oktober 2019

⁴ Position paper J. de Ridder (voorzitter NVVR) voor rondetafelgesprek TK 9 oktober 2019



AANBEVELINGEN

Wij doen de volgende aanbevelingen:

Aan de Tweede Kamer,

1. Zorg voor politieke onafhankelijkheid van de leden van de Rekenkamer. Dat wil zeggen: schaf de Rekenkamercommissie af, en laat geen volksvertegenwoordigers toe in de Rekenkamer.
2. Zorg er voor dat Rekenkamers genoeg budget hebben. De middelen die gemeenten krijgen via het Gemeentefonds moeten geoormerkt worden voor de Rekenkamer. (Mutatis mutandis bij de provincie en het Provinciefonds.)
3. Geef de Commissaris van de Koning de doorzettingsmacht om te bevorderen dat er in elke gemeente een actieve Rekenkamer is. (Mutatis mutandis moet de Minister van BZK deze doorzettingsmacht krijgen bij provincies.)
4. Laat de burgemeester jaarlijks bij de jaarstukken aan het College van GS rapporteren over het werk van de Rekenkamer. (Mutatis mutandis rapporteert de Commissaris aan de Minister.)

Aan de Commissarissen van de Koning c.q. de Colleges van GS,

1. Doe jaarlijks navraag naar het werk van de Rekenkamer.
2. Bundel kennis uit de rapporten van de lokale Rekenkamers en deel deze.

Aan de Algemene Rekenkamer:

1. Bundel kennis uit de rapporten van de provinciale Rekenkamers en deel deze.

Arnhem, 8-1-2020.

Ramon Barends
PSP'92